

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 5 Ocak – 2005

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

KIRGIZİSTAN’IN HALİHAZIRDAKİ ŞARTLARINDA DEMOKRATİK GELİŞMENİN EN ÖNEMLİ PROBLEMLERİ

(Kırgız Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı A. Akayev’in “Değişen Dünyada Demokrasi”
adlı konferansında sunduğu tebliğ. 10.12.2004)

ASKAR AKAYEV

(Kırgız Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı)

Çeviren: Araş.Gör. Muratbek KALİYEV
Türk Dünyası İşletme Fakültesi.

Bugünkü konferansın sayın katılımcıları!

Değerli arkadaşlar!

Bugünkü konferansa katıldığımdan çok memnunum. Çünkü bu forum Kırgızistan Demokratik Güvenlik Kamu Kurumu inisiyatifi ile gerçekleşmektedir. Bizim millete has olan bu kurum dünyanın hiç bir yerinde bulunmamaktadır. Bu kurumumuz bu zamana kadar gelişmenin zor kısmını geride bırakarak, şu anda kendi amacına göre, ülkemizin sosyal ve siyasi hayatındaki sahip olduğu yerini sağlamlaştırmıştır.

Bu konferansta Demokratik Güvenlik Kurumu, siyasi alanda çok önemli problemleri öne sürmektedir. Bundan sonra ülkemizin demokratik gelişmesinin neticelerine değer vermekle birlikte, kendimizi dünyaya, bütün sorunlara çözüm üretmekte olan demokratik bir ülke olarak tanıtmaya görevimiz vardır. Egemenliğin ilk yıllarında Kırgızistan Cumhuriyeti dünyadaki demokrasinin bir parçası olmayı başardı. Bizim bu yoldaki sarf ettiğimiz emek ve ulaştığımız sonuçlar, uluslararası arenada tanınmamıza ve ülkemiz “demokrasi adası” olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Bundan sonra Kırgızistan’ın demokrasiye bağlı iktidarını korumakla yetinmeyip, onu daha da yukarılara taşımakla yükümlüyüz.

Değerli arkadaşlar!

Yurt dışı temaslarım esnasında, oradaki iktidar mensupları bizim ülkemizdeki demokratik gelişmeleri yakından izlediklerine şahit oldum. Teorik olarak baktığımız zaman, Sovyet sisteminden demokrasiye, barış ve milli birliğe dayanarak, kavgasız geçmemiz siyasetçiler için şaşırtıcı olarak karşılanmıştır. Bağımsızlığın ilk yıllarında demokrasinin teorik içeriklerini hazırlarken aynı zamanda gündelik hayat ile karşılaştırarak öğrenmek zorunda kaldıklarımızı konferans katılımcıları iyi bilmektedirler. Bunların hepsini “Aklımda kalan on yıl” adlı kitabımda tamamıyla anlatmaya çalıştım.

Kalkınmamız esnasında milli modeli güçlendirme süreci, herkesin kafasındaki muallaktaki düşünceleri zamanla geçirmiştir. **Sovyet sisteminin iyi olduğunu savunarak o sisteme dönmek için uğraşan güçlerden kurtulmak zorundaydık.** Bunda halkımızın geçmişten gelen kanındaki özgürlük ve geleceğe yönelik inancı ile halkın yararı için en iyi yol olarak bildiği demokrasiye güveni yardımcı olduğu düşüncesindeyim.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 5

Ocak – 2005

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

Değerli arkadaşlar!

Biz demokratik gelişme yolumuzdaki sürece bakarak en kısa zamanda yaptığımız işleri hatırlayıp, onlara gereken değeri vermeye çalışalım. Ülkemiz cumhuriyete kavuştuktan bir buçuk yıl sonra, ülkemizin demokratik gelişmesini güçlendiren ilk Anayasasını kabul ettik. 2 Şubat 2003 tarihindeki referandum sayesinde güçlenen Anayasamız, ülkemizdeki bütün değişiklikleri göstererek, demokrasinin şartlarına cevap vereceğine ve gelişmiş demokratik ülkelerin ilgisini çektiğine şahit olduk.

Halkımızın hayat standartlarını gelişmiş ülke halklarının hayat seviyesine yaklaştırmak amacıyla, Cumhuriyetimizin ekonomik durumunu geliştirme ile ilgili programlar üzerinde çalışıldı. Halkımızın da bildiği gibi toprakların halka arzı sağlandı. “Kırgızistan hepimizin evi” adlı stratejimiz, demokrasinin en belirgin özelliklerinden biri oldu ve komşu ülkelerle ilişkiler daha da geliştirildi. Bu stratejiye son yıllarda “Kırgızistan insan haklarının ülkesi” adlı milli strateji eklenip, onun sayesinde de Demokratik Güvenlik hakkında demokratik kamu hizmeti ve Kırgızistan halkı için demokrasiye bağlı kanunlar hazırlandı. Yayımlanan demokratik amaçlarımız, kamunun ve halkımızın birlikte emeğiyle, güç kazanmaktadır.

Bugün bunların hepsini on yıldan biraz fazla bir zamanda eski sistemden yeni bir sisteme geçtiğimiz aşamaları daha iyi göstermek için hatırlatıyorum. Gelişmenin birinci basamağında gösterilen demokratik amaçlarımıza ulaşmayı başardık. Ülkemizdeki olumlu gelişmelerin yanında, değişmez karaktere sahip olan bazı özellikler de, bağımsızlığın ilk yıllarında kazandığımız en belirgin sonuçlardır. Bu durum, Kırgız tarihini bugünlere getiren atalarımızın geçmişte yaptıkları en zor işler ile kıyaslanabilecek derecede olduğu hiç şüphesizdir.

Bununla birlikte, demokratik gelişme yolunda hiçbir zaman dinlenmemek gerekmektedir. Ayrıca ülkemizin demokratik gelişmesine yeni katkılarda bulunmak için her zaman düşünüp, yeni buluşlar ileri sürmemiz lazımdır. Cumhuriyetimizin siyasi hayatında, geleceğini sadece demokrasinin ışığında düşünebilen yeni nesiller yetişmektedir. ***Bu yeni nesil eski Sovyet sisteminin yükünü, geçmiş sistemin atıklarını toplamaktan uzak olduğunu sizler de çok iyi bilmektesiniz.*** Onlara kendi fikirlerini, düşüncelerini tamamıyla gösterebilecek şartları oluşturmamız gerekmektedir. Bunu şuandaki hayatın kendisi de talep etmektedir.

Değerli arkadaşlar!

Bir cumhurbaşkanı olarak benim ülkedeki durumlara, olaylara adaletli bakmam gerekir. Gelişmeleri abartmak yada göstermekten çekinmememizin hiçbir anlamı yok diye düşünüyorum. Eğer abartırsak, o zaman kendimizi kandırmış, eksik gösterdiğimizde de o zaman bütün halkımızın birlikte sarf ettiği emeklere değer vermediğimizi göstermiş oluruz.

Biz bugüne kadar demokratik yapının ilk görevlerini uygulayarak, halk için en iyi olanı yapmaya çalıştık. Bundan sonra yakın gelecekte yeni neslin ve ondan sonraki nesillerin

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 5

Ocak – 2005

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

yaşayacağı demokrasinin en iyi binasını yapmamız lazımdır. Bu binayı yaparken ilk olarak halkın eleğinden geçmesi gerekir.

Ülkemizdeki yeniden yapılandırma yolundaki yaptığımız işlerimize gerek içten gerekse dışarıdan her türlü sözler söylenmektedir. Demokratik sistemde bu doğal bir durumdur. Bizim gibi BDT'nin bütün ülkeleri için de Sovyet sonrası ilk bağımsızlık dönem kolay olmamıştır. Böyle bir durumda halk arasından çıkan bazı seslere önem vermemek lazım diye düşünüyorum. **Demokratik reformlar dış ülkelerdeki bazı insanların yararı için değil, kendi halkımızın geleceği için yapılması gerekir.**

Vatandaşlarımız, muhalefetlerin faaliyetlerine baktıklarında, birlikte çalışmaktan uzak, amacı sadece iktidarı ele geçirmek olduğunu görmekteyiz. Bizim muhalefetler kendi halkından destek bulamayınca, desteği dış ülkelerde aramakta ve finansmanlığını dış ülkelerden sağlayarak pis siyasi yöntemleri kullanmaktadırlar.

Benim şahsi düşüncem, demokrasi ilk önce halk içinde yetişerek, tarihi tecrübesine ve ülke hayatına uygun olarak, insanların beynine doğal bir şekilde yerleşmesi gerekir. Sadece o zaman demokrasi halk arasındaki etkinliğini sağlamlaştırabilir. Bazı muhalefetlerin sistemi değiştirme hareketleri, önceden tahmin edilmeyecek felaketlere yol açabilir. Böyle bir durumda fazla serbestlik ve umursamazlık halk için çok pahalıya mâl olabilir.

Bu konu hakkındaki benim şahsi düşüncem, bu yılın eylül ayında, Garvard Üniversitesindeki Amerikalı ve Avrupalı bilim adamlarının katıldığı konferansta da önemli bir konu olduğunu yönündedir.

Değerli arkadaşlar!

Ülkemizin siyasi olarak hareketlendiği şu günlerde halkımız 2005 Şubat ayında Kırgızistan Millet Vekillerini, Ekim ayında ise Kırgızistan Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı seçmeye hazırlanmaktadır. Bu da Kırgızistan'da demokrasinin gereken yere geldiğini göstermektedir. Onun için, ülkemizin şu an ki siyasi gündeminde, önümüzdeki seçimlerin demokratik bir şekilde geçmesidir

Kırgızistan Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı olarak ben, seçimlerin demokratik, açık ve adaletli olması için elimden geleni yapmaya çalışacağım. Seçimlerin, Kırgızistan Anayasasına, kanunlarına, ve uluslararası standartlara uygun olarak gerçekleşmesi için ulusal ve uluslararası gözlemcilerin gelmesi için de her türlü şartları oluşturmaya hazırız. Bunun yanında, şu an seçim prosedürüne yeni konuları eklememiz halkımız tarafından her türlü şekilde algılanmaktadır. Ama yine de biz dünyaya açık olduğumuzu ve adaletli hareket edeceğimizi yine bir kere daha ispat etmek için gözlemci çağırma konusunu kabul gördük.

Her türlü seçim, güç güreşi demektir. Kamuoyuna hitap etmeyi düşünen her türlü siyasi güçlerin, partilerin, insanların ve onların programlarının, düşüncelerinin güreşi demektir. Bu güreş Anayasamıza, kanunlarımıza ve görgü kurallarına uyması gerekir. Yine bir husus var ki, o da, ülkemizi gelişmiş ülkeler seviyesine ulaştırmaktır. Bu hususlara uymayanlar halk arasında uyumsuzluklara sebep olabilir ve halkın güvenini kazanamazlar.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 5

Ocak – 2005

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

Maalesef, ülkemizde para uğruna yabancı ülkelerin istekleri doğrultusunda hareket eden muhalefetler de yer bulunmaktadır.

Yönetimimizi devamlı kötüleyen, bazen de iktidarı ele geçirmek için elinden geleni yapmaya çalışan güçlerin, bu iktidarın gayretleriyle 1991 yılındaki zor günlerde SSCB'den barış içinde demokrasiye geçtiklerini, sonra bağımsızlığını ilan ederek onu sonsuza dek sağlamlaştırdığını unutmamaları gerekir. Bu başarılarımızı ülke tarihinden hiç bir zaman silemezler.

Değerli arkadaşlar

Demokrasinin, halk içindeki yerini sağlamlaştırarak kontrol etmenin bir çok kriterleri vardır. Çoğu zaman demokrasi, bir meydanda toplantı yapmak, yürüyüşe geçmek ve serbest konuşma şeklinde görülmektedir. Fakat bu demokrasinin sadece bir yüzüdür. Bence gerçek demokrasi, ilk önce insanların ihtiyaçlarını karşılamaya, problemlerini çözmeye, hayat standartlarını yükseltmeye, demokrasiye bağlı hukuklarını ve güvenliğini korumaya yönelik olması gerekir. ***Kırgızistan'da ve BDT ülkelerinin hepsinde yoksulluğa karşı çalışmalar birinci sırada gelmektedir.*** Görevim süresince bu problemi her zaman ön planda tutmaya çalıştım. Bütün çalışmalarımızda ve dış ülkelerdeki resmi temaslarımızda ekonomimizi geliştirmek için ne gerekiyorsa yapmaya çalışıyoruz.

Kasım ayında Rusya'ya resmi iş ziyaretinde bulunarak çok olumlu sonuçlarla döndüğümüzü söyleyebilirim. Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin'in gerçek dostluğu sayesinde Rusya'nın yardımıyla Kambarata Barajının yapılmasına ve cumhuriyetimizin ilk alüminyum fabrikası kurulmaya başlandı. Rusya, milyar dolarlar olan anlaşmalara imza atmaya dahi hazırdır. Bu, ülke ekonomisinin daha da gelişmesine, insanlarımızın yeni iş imkanlarının doğmasına ve az da olsa halkın hayat seviyesinin yükselmesine katkı sağlayacağını düşünüyorum.

Kasım ayında Almanya'ya gerçekleştirdiğimiz iş gezisinde çok olumlu sonuçlar elde ettik. Almanya bundan sonra da her türlü konularda yardım edeceklerini ve yabancı yatırımcıların sayısını çoğaltmaya hazır olduklarını söylediler. Ayrıca önemli bir hususta, kredi veren finans kurumlarının Paris Kulübünde, dış borcumuz söz konusu olduğunda, hem Rusya hem Almanya'nın Kırgızistan'a destek olacaklarını ifade etmeleridir. Moskova ve Berlin'in bu duruşu kulübe üye olan diğer ülkelere de tesir edeceği şüphesizdir.

Dış siyasette Rusya, ABD, Japonya, Fransa, Avrupa ve Asya ülkeleri ile dostluk ilişkileri kurmayı başardık. Demokrasiyi geliştirmedeki gayretlerimiz ile, dünya barışının ve güvenliğinin en başta gelen problemi olan uluslararası terörizme karşı mücadeledeki çabalarımız da bu ülkelerle bağımızı kurup sağlamlaştırmamızda önemli bir etken olmuştur. "GANSI" askeri üssü bu çabaların gerçek bir göstergesidir.

BM, UNESCO, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, Asya Geliştirme Bankası gibi kurumların bize olan destek ve yardımları için çok teşekkür ederiz. En büyük komşumuz Çin Halk Cumhuriyeti ile dostluk ilişkilerimiz en üst seviyede dersem hiç yanılmamış olurum. Bizi tarihi kaderimiz güvenilirli komşu olarak sonsuza dek bağlayacaktır

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 5

Ocak – 2005

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

Günümüzde dünyadaki gelişmelere baktığımızda, tarihi öneme sahip üç önemli kriter olan demokrasiyi geliştirmek, yoksulluğa ve uluslararası terörizme karşı mücadelenin birbirine bağlı olduğudur. Demokrasiyi geliştirmeyi ve yoksulluğa karşı mücadeleyi istediğimiz seviyeye ulaştırabilirsek, uluslararası terörizmi azaltmada önemli bir katkıda bulunmuş oluruz. Bundan sonra da bu üç sorun üzerinde çalışmalarımızı yoğun bir şekilde sürdürmeye devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlar!

Konferansımız, “Değişmekte olan Dünyada Kırgızistan” konusu altında geçmektedir. Bugünkü şartlarda, sadece, iç ve dış politikasında günün değişmelerine önem veren, milli ve halk hareketlerini değişmeler ile aynı çizgide götürmeyi başarabilen ülkeler varlığını sürdürebilir ve başarılarına ulaşılabilir.

Biz, bugünkü şartlarda insan faktörünü ilk sıraya çıkararak onların serbestçe çalışması ve çok hızlı gelişmekte olan dünya standartlarına ayak uydurabilmeleri için her türlü şartları oluşturmamız gerekmektedir. Bunun için ilkokuldan üniversite kadar eğitim seviyesini en iyi şekilde vermemiz gerekir. Kırgızistan, UNESCO'nun taktirine layık; eğitim sistemini yenileme ve halkın eğitim seviyesi bakımından BDT ülkeleri arasında ilk sıradadır. Bunda halkımızın eskiden beri bilime olan ilgisi etkili olmuştur.

Haberleşme ve ulaştırma hizmeti çok hızlı gelişmektedir. Sadece bir Cumhurbaşkanı olarak değil, bir bilim adamı olarak, haberleşme ve ulaştırma, telekomünikasyon teknolojilerini her yönüyle geliştirmek ve dünya standartlarından geri kalmamak için var gücümle çalışmaya devam edeceğim. Bu, doğal kaynakları sınırlı ve denize kıyısı olmayan Cumhuriyetimiz için ayrıca öneme sahip diye düşünüyorum.

Biz bağımsızlığın ilk yıllarında halkımızın istek ve ümidini çok iyi anlayabildik. Ne kadar Cumhuriyetimizin gücü sınırlı olsa da önümüzdeki en büyük sorunları çözmeyi başardık. Kırgız tarihinin XXII asırlık geçmişine bakarak, atalarımızın ve Manas destanımızın bize bıraktığı öğüt ve mirası yerine getirmeye çalışıyoruz. Bu öğütlerinin biri olan arkadaşlık ve işbirliğini sanırım çok iyi başardık. Bağımsız bir cumhuriyet olmamız çok olmamasına rağmen dünyanın her tarafından bir çok dostlarımız oldu.

Hızlı bir şekilde değişmekte olan dünyamızda ekonomimiz, pazar ekonomisine yönelik olup, liberalleşme yönünde önemli çalışmalar yaptık. Kültür, medeniyet ve sanat alanlarında da bir çok ilerlemeler kaydettik. Günlük hayatımızı fazla abartmak istemiyorum. Ama yine de halkımızın başardığı çok zor işler, insanı sevindiriyor ve duygulandırıyor. Bağımsızlığın ilk yıllarında ekilen ürünler yavaş yavaş meyvesini vermeye başladığı bir gerçektir.

Eski Kırgız tarihi ve şu andaki ülkemizin önündeki önemli problemleri hakkındaki düşüncelerimi “Zor ekonomi hakkında düşünceler”, “Aklımda kalan on yıl” , “Gelecek hakkında ileri bir ümit ile”adlı kitaplarımda bahsettim. Bu alanda çalışmak benim için de

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 5

Ocak – 2005

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

kolay olmadı. Gelişmemizi ve onun geleceğini iyice düşünmeye ve anlamaya benim de katkımlarından çok memnunum.

Değerli arkadaşlar!

Konuşmamın sonunda Demokratik Güvenlik Kamu kurumu hakkında kısaca bahsetmek istiyorum. Biz bu kurumun ülke hayatındaki yerini birlikte çalışarak göstermemiz gerekir. Sizce de malumdur ki, kurumun faaliyetleri Kırgız halkının demokrasiye bağlı olan kanunları önemli bir husustur. Bunlar iyi anlaşıldığında, demokratik gücü fark etmek mümkündür. Demokratik Güvenlik Kamu kurumu kendi amacı ve görevi doğrultusunda kamuoyunun, halk güvenini kazanarak cumhuriyetimizin gündeminde varlığını göstereceğine inanıyorum.

Cumhurbaşkanı olarak, iktidardan, parlamentodan, valilerden, merkezlerdeki veya yerli milli organizasyonlardan Demokratik Güvenlik Kamu kurumunun faaliyetlerine her yönden yardım etmelerini istiyorum. Bu kurum bütün Kırgızistan'ın problemlerini çözmeye çalıştığından, onun çalışabilmesi için gereken bütün şartları oluşturmak bizim görevimiz olduğunu unutmayalım.

Rusya'da bu kuruma benzer bir kurum oluşturulmuştur. Rusya'daki bu kurum ile bizim kurumumuzun amaçları birlerine çok benzemektedir. Rusya'daki bu kurumun çalışmalarını iyice izleyerek, kendimizdeki şartları göz önünde bulundurarak kendi kurumumuzun çalışmalarında kullanılabilir diye düşünüyorum. Genel baktığımızda, kurum milli içerikli görevlerini çok iyi düşünerek yerine getirmesi gerekir. Bunun önümüzdeki seçim şartlarında da ayrı bir anlamı vardır. Ben, halkımız bu kurumun amaç ve görevlerine saygı göstererek yardımcı olacaklarına içtenlikle inanıyorum.

Konferans katılımcılarına, bütün halkımıza, ana-vatanımıza olan sevgiyi, demokrasiyi geliştirmede, barış içinde güzel hayat şartlarını yaratmada yardımcı olanlar ve olmakta olanlara çok teşekkürlerimi sunarım.

Konferansa katıldığımızdan ve gösterdiğiniz ilgiden dolayı çok teşekkür ederim.